Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 16.2.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 9/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä on kyse pienten yritysten sulkemiskorvauksesta ja kustannustuesta. Tarkoitus on tukea yrityksiä koronakriisissä ja kompensoida sulkemis- ja rajoitustoimien vaikutuksia niistä kärsiville toimialoille ja yrityksille.

Tuen vaikutus työllisyyteen lienee vähäinen

Kuten hallituksen esityksen vaikutusarvioissa todetaan ja myös valtiovarainministeriö nostaa esiin aiemmassa lausunnossaan, tällaiset tuet eivät todennäköisesti ole kustannustehokkaita tapoja tukea työllisyyttä.

Työllisyyshyödyn sijaan keskeinen argumentti onkin kompensoida rajoitusten vaikutuksia niistä kärsiville yrityksille. Tuki kannattaisi kuitenkin toteuttaa tavalla, jolla saataisiin samalla mahdollisimman positiivinen vaikutus työllisyyteen.

Parhaat työllisyyshyödyt tulisi todennäköisesti tuesta, joka kohdistuisi työvoimakustannuksiin ja joka olisi tiedossa etukäteen. Varma tieto palkkakustannuksiin kohdistuvasta tuesta voisi kannustaa yritystä jatkamaan toimintaansa rajoitusten puitteissa ja välttämään lomautuksia. Nämä ehdotetut tuet tulevat voimaan takautuvasti, niin yrityksillä ei ole aitoa mahdollisuutta reagoida niiden luomiin kannustimiin.

Edelleen pika-aikataulua ja takautuvaa lainsäädäntöä

Kuten aiempienkin kustannustukikierrosten kohdalla, niin tämäkin lainsäädäntö tulee voimaan takautuvasti ja lainsäädäntö on valmisteltu pikaisesti. Esimerkiksi kuulemiskierros kesti vain viikon, kun normaalisti kirjallisten lausuntojen antamiseen kuuluisi varata vähintään kuusi viikkoa.

Kunkin yksittäisen kustannustukikierroksen kohdalla tämä kiireellisyys on nopeasti kehittyvässä koronakriisissä sinänsä ymmärrettävää, mutta kokonaisuutena pitäisi pyrkiä ennakoivampaan lainvalmisteluun.

Tulevaisuudessa voisi olla tarkoituksenmukaista etukäteen valmistella lainsäädäntöä, jonka pohjalta voisi kriisitilanteessa tarvittaessa myöntää tukea. Nyt syntyy vaikutelma, että tuen erilaisia parametreja ja myöntöperiaatteita ratkotaan varsin nopeasti esimerkiksi alan edunvalvojilta tulevan palautteen perusteella.

Sulkemiskorvauksen ja kustannustuen tukikaudet ovat pääosin jo ohi ennen kuin lainsäädäntö astuu voimaan. Yrityksillä ei siis ole liiketoimintapäätöksiä tehdessään vielä varmuutta siitä, minkälaista tukea he mahdollisesti saavat. Epävarmuutta toki lievittää julkiset lupaukset tukipaketeista, mutta tuen myöntökriteerit ja yksityiskohdat eivät ole yritysten tiedossa etukäteen.

Tällainen epävarmuus aiheuttaa yrittäjille tarpeetonta stressiä, mutta se voi johtaa myös tarpeettomiin irtisanomisiin, lomautuksiin tai yritysten lopettamisiin.

Tuki on tässä tilanteessa perusteltu

Koronakriisin edellyttämien sulkemis- ja rajoitustoimien taloudellisia vaikutuksia pitää osin kompensoida yrityksille. Valittu toteutustapa ei välttämättä ole kaikkein paras työllisyyden näkökulmasta eikä valmisteluprosessi ole kaikilta osin tyydyttävä, mutta tässä tilanteessa hallituksen esityksen hyväksyminen on perusteltua.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Ilkka Kaukoranta
pääekonomisti